

EUGEN DORCESCU

PILDELE ÎN VERSURI

Cuvânt lămuritor

Pildele în versuri urmează altor două stihuiuri din Sfintele Scripturi, stihuiuri cu care am fost învrednicit în anii trecuți, și anume: Psalmii în versuri (editia I, Editura Excelsior - Timisoara, 1993; editia a II-a, revăzută și adăugită, Editura Marineasa, 1997) și Ecclesiastul în versuri, Editura Marineasa, 1997. Ca și în cazul aceluia, am pornit - și pentru Pilde - de la un număr de editii ale Cărții sacre, editii românești și străine (mai ales franceze), precum: Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994 (reperul fundamental); Biblia sau Sfânta Scriptură, Gute Botschaft Verlag, Dillenburg, 1989, 1990; La Sainte Bible, Traduite d'après les textes originaux hébreu et grec par Louis Segond, Alliance Biblique Universelle, f.a.; La Bible de Jérusalem, Éditions du Cerf, Paris, 1973; Les Saintes Écritures, avec notes et références, 1995; The Holy Bible, Oxford University Press, London, New York, Toronto, f.a.; Die Bibel, Lingen Verlag, Köln, 1986 etc.

Pildele versificate urmează, cu o singură excepție (18, 10), considerată, de noi, un fel de încheiere, succesiunea din textul biblic (tot așa cum, se înțelege, s-au străduit să îi respecte, cu strictete, duhul). Uneori, o secvență cuprinde două sau chiar mai multe proverbe originare. Sub fiecare strofă se află, în paranteză, trimiterea cuvenită: numărul capitolului și numărul sentenței (versetului). Prologul și Epilogul nu mai tâlcuiesc, evident și neapărat, cuvintele Scripturii, ci sunt mărturia (și decizia existential-artistică) ale stihuitorului. Pentru tot și pentru toate să multumim Celui Vesnic.

Prolog

N-a fost cu neputință. N-a fost greu.
Aseară am vorbit cu Dumnezeu.
La fel de clar, de simplu, de senin,
Cum ai tăifăsuși cu un vecin...
E drept că El tăcea. Sau, mai curând,
Iradia în fiecare gând,
În fiecare soaptă și impuls,
În fiecare zbatere de puls.
Doar eu grăiam. ^ai iată că, treptat,
Discursul în tăcere s-a mutat,
Tăcerea s-a umplut de sens și tel,
Tăcerea era drumul către El.
Asa-I vorbeam. Spunându-I tot, deschis,
Asa-I vorbeam: Abis lângă abis.

P I L D E

Proverbele lui Solomon¹, vestitul
Fiu al lui David, rege-n Israel.
Al vietii adevăr, și rost, și tel
Le vor descoperi și eremitul
^ai-oricare cititor împins de zel
În textul lor, durabil ca granitul,
Ca litera de bronz sau de otel.
Să se scufunde, dar, în manuscrisul
Străvechi, să se scufunde în abisul
Pe care l-a sondat, cândva, și el.

*

Sunt de folos spre a cunoaște bine
Ce este-ntelepciunea. Cum obtii
Tăria de-a veghea și socoti,
De-a fi stăpân pe noapte și pe zi,
Pe desfătări, tristeti și vitregii
^ai, mai ales, de-a fi stăpân pe tine.

*

Asa cuprinzi adâncile cuvinte
^ai capeti cuget clar, discernământ,
Îți afli rânduiala pe pământ,
Nu sovăi nici în gând, nici în cuvânt,
Ci judeci cumpănit, cu luare-aminte.

*

Citind, nestiutorii au putinta
De a găsi, în fine, drumul drept.
Cei tineri își cultivă cunostinta.
Cât despre cel matur si înțelept,
Își va-mplini stiinta, iscusinta.
El, deci, va fi în stare să pătrundă
Ascunse graiuri, pilde, parimii.
Enigmele-nteleptilor vor fi,
Sub ochii lui, curate, străvezii.
Va medita ferice, va privi
Ca-n ghicitură-n apa lor afundă.

*

Temerea de Cel Vesnic e-nceputul
Întelepciunii. Însă cei nebuni
Ignoră orice fel de-ntelepciuni.
Nu poti nici să-i împarti, nici să-i aduni.
Nebuni rămân până-i înghite lutul.
(1,1-7)

*

Repetă ne-ncetat acest cuvânt
^ai tine-l bine minte, fiul meu:
În frica de Cel Sfânt, de Dumnezeu
Începe-ntelepciunea. Orice-i greu
Îvinge astfel omul de pământ².
Priceperea, si ea, la rîndul său,
Aceasta e: ^atiinta Celui Sfânt.
(1,7;9,10)

*

Tu, fiule, ascultă vorba bună
A tatălui. ^ai nu abandona
Ce te-a-ndemnat, pe vremuri, maica ta.
Să stii: Neascultarea se răzbună.
Acele sfaturi, deci, nu le-arunca
În al uitării si-al prostiei hău.
Ele vor fi pe fruntea ta cunună
^ai colier de pret la gâtul tău.
(1,8-9)

*

Când păcătosii-ti vor iesi în cale
Ademenindu-te, să nu le-accepti
Chemarea. Mergi pe drumul celor drepti.
Rămâi, nestrămutat, în ale tale...

*

Ci, mai degrabă, plânge-i si-i deplânge,
Căci doar la rău goneste goana lor.
Se îmbulzesc ca fiarele, dau zor,
Aprinsi, nesătiosi să verse sânge.

(1,10,16)

*

Dar nu uita: Nemernica-le fire
E jalnică si fără viitor.
Zvârli laturi sub a păsării privire?
Ei stau la pândă spre a lor pieire
a i curse-ntind chiar sufletului lor.
Aceasta este-a lacomilor soarte,
A celor ce râvnesc câstig urât.
Îsi pun ei însisi latul peste gât.
Chiar lăcomia-i duce către moarte.
(1,17-19)

*

De-aceea-ntelepciunea strigă, cheamă
Pe uliti, la răspântii: Până când,
Nebunilor, în nebunii urmând,
Veti refuza a mă lua în seamă?
Voi, cei nestiutori, până când, oare,
a tiinta veti urî? Iar voi, cei prosti,
Veti mai sluji-n ale prostiei osti,
Iubind-o cu atâta înfocare?

*

Luati aminte la mustrarea mea,
Întoarceti-vă de la cele rele
a i iată, duhul meu îl voi turna
Deasupra voastră, spre-a vă lumina,
a i veti pricepe zicerile mele.
(1, 20-23)

*

Da, îndărătnicia îi omoară
Pe cei lipsiti de minte si rebeli.
Nepăsătorii vor păti la fel:
Sunt condamnatii, asemenea, să piară.

*

Iar cel ce mă ascultă stă în pace
a i liniste. Trăieste fericit.
De rău nu-i pasă. Fiindcă m-a iubit.
Întelepciunea-i scut nebiruit.
Rămâi de lut. Dar duhul ti-l preface!
(1,32-33)

*

O grotă e femeia desfrânată.
a i cea străină, iarăsi, un tunel
Îngust si-ntunecat. De cazi în el,
Cu mare ce vei mai iesi vreodată.

Acolo-si află chinul si canonul
Cel pedepsit, pe drept lovit de Domnul.
(2,16;5,3;7,5;22,14;23,27)

*

Tu, fiul meu, să nu dispretuiesti
Certarea Celui Vesnic. Să nu-ti fie
Mustrarea Lui prilej de blasfemie.
Sunt tainice-ncercări dumnezeiesti!
Cel Vesnic ceartă. Domnul pedepseste
ai-l pune câteodată sub toiag
Exact pe-acela care-i este drag:
Orice părinte mustră când iubeste.
(3,11-12)

*

Din toate câte trebuie păzite,
Tu inima să ti-o păzesti mai tare.
În ea se află tainica vigoare
A lucrurilor vii si tănuite.
Nu inima ce-o pomenesc poetii
(Acei poeti ce râd usor sau plâng),
Ci inima în rostul ei adânc
De sursă, de izvornită a vietii.
(4,23)

*

Vei auzi în lume câte toate.
Dar să nu-ti iesi din minti. Tu să rămâi
Cum ai pornit, pe drumul tău dintâi.
La dreapta sau la stânga nu te-abate,
Ci umblă pe cărările-nvătate
Din Cartea ce-o păstrezi la căpătâi.
(4,26-27)

*

Nu fi între aceia ce dau mâna
Punându-se chezasi pentru străini,
Pentru vecini sau pentru nevecini,
Uitând că datoria e stăpâna
La care vor sluji. E-un domn hain.
Dacă n-ai bani, de ce te învoiesti
A fi garant la datorii străine?
Făcând aceste gesturi nebunesti,
Vei pierde si-asternutul de sub tine.
(6,1;11,15;20,16;22,26)

*

Cine clipeste, nu te îndoi,
Instrumentează intrigi, viclenii.
Iar dacă-si muscă buzele, tacit,
Ce-a uneltit, a si înfăptuit.

(6,13;16,30)

*

Sunt sase lucruri (sapte chiar), pe care
Cel Vesnic le urãste. Ca urmare,
Sortite sunt sã se destrame-n hãu.
Rele fiind, si fãrã de-ndreptare,
De ele s-a scãrbit cugetul Sãu:
Ochii trufasi; vorbirea sfidãtoare
ãi mincinoasã; mâna ce, mereu,
De sânge inocent e-n cãutare;
O inimã ce fãureste-n sine
Viclele plãnuiri, gândiri haïne;
Picioarele grãbite înspre rãu;
Un martor mincinos, care abate,
Cu vorba lui, fãrãma de dreptate
Menitã celor neajutorati;
ãi insul ce încearcã sã dezbine
ãi sã strecoare vrajbã între frati.
(6,16-19)

*

Comorile nedrepte sunt desarte,
Din rodul lor nimic nu vei culege;
Sunt obtinute prin fãrãdelege -
Dreptatea doar salveazã de la moarte.
(10,2;11,4)

*

Sustrasã vremii, binecuvântatã
E pomenirea omului curat.
Ea nu se vestejeste niciodatã,
Ba, dimpotrivã, creste ne-ncetat.
Ca o cununã vesnicã-nfloreste.
Iar numele viclean, cât dãinuiește,
E ponegrit de toti, si blestemat.
Apoi - se sterge-ncet si putrezeste.
(10,7)

*

Cu tonul ei necrutãtor si dur,
Stãrneste certuri ura. Dar iubirea
Îi stinge, cu blãndetea ei, pornirea
ãi-acoperã cusur dupã cusur.
(10,12)

*

Bãrbatul priceput are pe buze
Întelepciune, grai cu sens si rost.
Unde lipseste cârmuirea, cade
Poporul. Izbãvirea stã-n multimea
De sfetnici. ãi necum în istetimea

Vreunui sef, oricât de cumsecade.
Târână sunt si gloata si sefimea:
Toti suntem fii aceleiasi plâmade.
(11,14;15,22)

*

Omul milos își face siesi bine,
Îi face bine sufletului său.
Pe când cel crud, nemilostiv si rău
Îsi chinuieste carne, oase, vine,
De parcă le-ar zdrobi pe un ilău,
De parcă-ar năzui să le-nvenine.
(11,17)

*

Cel ce nădăjduieste-n bogătie
Se vestejeste-n grabă si se pierde.
Dar dreptul, si sărac de-ar fi să fie,
Ca frunza odrăsleste, vesnic verde.
(11,28)

*

Cel care casa-si tulbură, curând
Va strânge-n podul palmei numai vânt.
Va rătăci stingher pe-o cale grea,
Doar umbra-l va-nsoti si-l va urma.
Un spectru ropotind pe caldarâm,
Trecut, încă de-aici, în alt tărâm.
Iar cel nebun, zănatic sau nedrept
Devine-argatul celui înțelept.
(11,29)

*

Unii se dau bogati si n-au nimic;
Pe altii-i crede gloata pauperi.
Dar ei detin în sine mari averi,
De care păcătosi se dezic.
(12,9;13,7)

*

Nechibzuirea vorbei e asemeni
Cu-mpunsătura sabiei. Pe când
Cel înțelept grăieste vindecând.
Tămăduire-aduce între semeni.
(12,18)

*

Cel lenes nu-i în stare nici să-si frigă
Vânatul. Sau să fiarbă-o mămăligă.
N-ascultă îndrumarea sau porunca.
Îi plâng de foame soata, pruncul, prunca,

Pe-ogor cresc pālămidă si ferigă.
El motăie întins, cu tâmpla-n brâncă,
În timp ce-ntelepciunea-n van îi strigă:
Cea mai de pret comoară este munca!
(12,27)

*

O prea îndelungată asteptare
Îmbolnăveste inima. Pe când
Dorinta care-si află dezlegare
La vreme, nici târziu, nici prea curând,
E-un pom al vietii, plin de fruct si floare.
(13,12)

*

Cel care nu ia seama la Cuvântul
Lui Dumnezeu, este sortit pierzării.
Iar cel supus poruncii si-ascultării
E răsplătit. Când nici nu-l duce gândul,
Va îmbrăca podoaba si vesmântul
a i rodul dulce-al binecuvântării.
(13,13)

*

Desigur, pedepseste-i pe feciori
Cât încă e nădejde spre-ndreptare.
Dar cu înțelepciune si răbdare,
Nu ca si când ai vrea să îi omori.
(13,24;19,18;23,13)

*

O inimă-si cunoaste si nu-si spune
Tezaurul ei trist de-amărăciune.
Iar un străin nu poate împărți
Cu ea nici întristări, nici bucurii.
(14,10)

*

Fii-ncredintat că, într-o bună zi,
Oricât ar fi de mari si de-ntărite,
Palatele nedreptilor vor fi
Culcate la pământ pe negândite.
Iar cortul celor drepti va înflori.
(14,11)

*

Sunt multe căi ce omului par drepte
a i de al căror fir nu se desparte.
Dar stie el la ce să se astepte?
Sfârșitul lor, aproape sau departe,
Spre gropnită pogoară-n repezi trepte -
E primul pas ce duce către moarte.
(14,12;16,25)

*

O inimă senină, linistită,
E cheazăsia vietii sănătoase.
Invidia, în schimb, dacă te-agită,
Cu seva ei amară si-otrăvită,
Întreaga tesătură ti-o descoase
(Cum perforează scoarta o termită).
E putregai în trup si cariu-n oase.
(14,30)

*

Cel ce apasă pe sărman huleste
Pe Ziditorul lui. Dar cel cu milă,
Cu inima smerită si umilă,
Cinsteste pe Cel Vesnic. ^ai-L slăveste.
Iar cel care se bucură de-un rău,
Pedeapsă va primi, la rândul său.
(14,31;17,5)

*

Privirea lui Iahve³ e pretutindeni.
Colindă-ntreaga lume ochii Săi.
Veghează pururi. Pururi ne cuprinde-n
Splendoarea nevăzutelor văpăi.
Pe toti. Asa cum suntem. Buni sau răi.
(15,3)

*

Adâncul, Iadul⁴ cunoscute sunt
De Cel Etern. ^ai cu atât mai bine
Amestecul de râset si suspine,
Ea, inima pe care-o poartă-n sine
Omul făcut din duh si din pământ.
(15,11)

*

Săracul are numai zile-amare.
E trist, si oropsit, si-ngrijorat.
Dar inima ce calmul si-a aflat,
Indiferent de timp si-mprejurare,
E un festin bogat si necurmat.
(15,15)

*

Mai bune sunt verdeturi si-o fiertură
Cu dragoste mâncate si-mpăcare,
Decât bucăti de carne la frigare,
^ai mirodenii, vinuri acrisoare,
Decât o vită grasă - dar cu ură...
(15,17;17,1)

*

Temerea de Cel Vesnic dă de stare
Ce-nseamnă-ntelepciune, învățătură,
Ce loc ai tu-n divină Sa zidire.
Te vei purta cu grijă și măsură -
Smerenia-i întâi. Apoi, mărire.
(15,33)

*

Îi stă-n putere omului să-mbine
a-i să dezbine-n cuget planuri. Dar,
Oricât le plâsmuiește, e-n zadar.
Răspunsul gurii de la Domnul vine.
(16,1;19,21)

*

Se tot frământă omul, se muncește
Cu mult prea multă punere la cale.
Dar planurile, sfaturile sale,
Pe care le-a clădit și le clădește
Cu sânge, în ale-nchipuirii hule,
Desarte-s. a-i zadarnice. a-i goale,
Se duc pe apa sâmbetei la vale.
Doar sfatul Celui Vesnic se-mplinește.
(16,1;19,21)

*

Înfățișează Domnului lucrarea
Mâinilor tale. a-i-ai să vezi că toate
Câte-ai gândit, de-s bune și curate,
Își vor găsi, la vreme, dezlegarea.
(16,3)

*

Cel Vesnic le-a clădit pe fiecare
Din câte sunt spre un anume tel.
Nelegiuitul e făcut și el
Pentru nenorocire și-ntristare.
(16,4)

*

Când calea muritorului îi place
Lui Dumnezeu, atunci El va sili
Pe inamicul lui, oricât ar fi
Acesta de nemernic și tenace,
Îl va sili, grumazu-i va-ndoi
Spre bună învoire și spre pace.
(16,7)

*

Mai bine fii smerit cu cei smeriti,
Spre adunarea lor îndreaptă-ti pasii,
Decât să ai în jur nelegiuiti
a i prăzi să-mparti cu mândrii si trufasii.
(16,19)

*

Un fagure cu aurită miere
Sunt vorbele alese si frumoase:
Dulceată pentru suflet, mângâiere;
Balsam, tămăduire pentru oase.
(16,24)

*

Când bătrânete si cuviosie
Se întâlnesc si stăruie-mpreună,
Podoabă-nseamnă părul alb. Cunună.
Nu slăbiciune si melancolie.
(16,31)

*

Un om lent la mânie pretuieste
Cu mult mai mult decât un om viteaz.
Cel ce-si păstrează duhul calm si treaz
a i furia-si domină, o struneste,
Nu se grăbeste lumii s-o arate,
Acela se comportă-ntelepteste.
Întrece-n pret pe cel ce izbuteste
Să ia si să cuprindă o cetate.
(16,32)

*

Argintu-i lămurit în topitoare
a i auru-n cuptor. Inima ta
a i inima oricui se va-ncerca
De Domnul doar. Atotputerea Sa
Ne pune trup si inimi la-ncercare.
(17,3)

*

Nepotii sunt cununa si mândria
Bătrânilor. Preînchipuiri de sfinti,
Cei mici stiu, instinctiv, ce-i vesnicia.
a i, spre-a păstra, ermetic, simetria,
Copiii-si află gloria-n părinti.
(17,6)

*

Miraculoasă-i forta unui dar!
Îti netezeste calea. Face lină

Poteca ta spre-o inimă străină
aⁱ te aduce-n fata celor mari.
O piatră nestemată ai, avându-l -
Oriunde te întorci, îți afli rândul.
(17,8; 18,16)

*

Certarea-nrâurește mai adânc
Pe omul înțelept decât o sută
De lovituri de joardă sau de bătă,
Decât cadenta cnutului, urâtă,
Peste spinarea insului nătâng.
(17,10)

*

Cel rău răscoală vrea. aⁱ răzbunare.
E răzvrătit si-n veghe, si în vis.
De-aceea un sol aprig s-a trimis
Asupra lui. aⁱ-l vei vedea ucis,
Căci solul n-are milă si crutare.
(17,11)

*

Mai bine e, în drumurile tale,
Să dai peste-o ursoaică fără pui,
Decât să-ti iasă un nebun în cale,
Cu părul fluturând, cu ochii sui,
Scotând din gură strigăte si bale,
Învâlvorat de nebunia lui.
(17,12)

*

Cel care-ntoarce răul pentru bine,
Fiindcă înspre rău îl duce firea
aⁱ de mânia Domnului nu-i pasă,
Îsi pregătește răul pentru sine.
Nu va vedea nicicând nenorocirea
Departate stând de propria lui casă.
(17,13;20,22;24,29)

*

Prietenul iubeste-n orice vreme,
Când are simtăminte-adevărate.
La bine si la rău ti-e ca un frate,
Cu el alături n-ai de ce te teme.
(17,17)

*

Ce-nseamnă cuviinta si măsură!
Chiar si pe-un prost, în negliobia sa,
L-ai crede înțelept dacă-ar tăcea
aⁱ priceput, dacă si-ar tine gura.

(17,28)

*

Asa zic înteleptii: Niciodată
Nu fi pãrtinitor la judecatã.
Nu cãuta la fata celui care
E vinovat, dar are gurã mare.
Te-arãti si pãcãtos si ne-ntelept
Dacã nu faci dreptate celui drept.
(18,5; 24,23)

*

Cuvintele defãimãtoare sunt
Aidoma bucatelor gustoase.
Ele distrug renume, surpã case,
Dar tu le-asculti si le devori flãmând.
De ce? Fiindcã ele se-ntretaie
Cu ce-i mai rãu în omul de pãmânt.
De-aceea intrã-n fiintã-atât de blând
ãi se strecoarã-adânc în mãruntaie.
(18,8;26,22)

*

Acela ce rãspunde mai-nainte
De-a asculta ce-anume i se cere
Nu-i vrednic sã-i solliciti vreo pãrere.
Ci lasã-l, sau sã tacã, sau sã zbiere,
Cãci e nebun si încurcat la minte.
(18,13)

*

Mai greu de cucerit este un frate,
Pe care l-ai jignit cândva, decât
O strasnicã si trainicã cetate.
Disputele-s zãvoare ferecate
Pe-un turn pecetluit si mohorât.
Poti astepta la poartã orisicãt:
O inimã spre alta nu rãzbate.
(18,19)

*

Nu-ti pune-n gãnd sã rãsplãtesti cu rãu.
Nu dusmãni. Nu fi rãzbunãtor.
Încrede-te cu totu-n Dumnezeu,
Nãdãjduieste-n El, nu-n bratul tãu,
ãi Domnu-ti va veni în ajutor.
(20,22)

*

Luminã este sufletul. Un sfesnic
Cu flacãra nestinsã, pururi treazã.
Da, duhul tãu e lampa Celui Vesnic.
El pãlpãie pe-al inimii jetfelnic

^ai trupu-ntreg atent îl cercetează.
(20,27)

*

Mai bine pe un colt de-acoperis
Decât într-un palat oricât de mare,
Cu o femeie rea, cicălitoare,
A cărei limbă, iute ca un sis,
Te pune si te toacă sub tăis,
Dorind, spre răul ei, să te omoare.
Ai de ales: Ori singur în pustiu,
Ori canonic si ciopârtit de viu.
(21,9; 21,19; 25,24)

*

Un dar întins pe-ascuns adesea stinge
Mânia. ^ai ploconul scos din sân
Te face peste furie stăpân.
O domolestă grabnic si-o învinge.
(21,14)

*

Un om, ce de pe drumu-ntelepciunii
A rătăcit, va odihni curând,
Alături cu netotii si nebunii,
În bezna si genunile tărâniei,
Pe patul negru-al mortii, în pământ.
(21,16)

*

Nu fi-ntre cei ce beau până se-mbată,
Nici printre îndedatii la desfrâu.
Betia, lenea, viața desfrânată
N-aduc belsug de miere si de grâu,
Ci sărăcie, si necaz, si boală.
Acestea teucid, nu te desfată.
Te strânge chinga mortii peste brâu,
Te porti în zdrente si ai masa goală.
(21,17;23,20-21)

*

^ai cal si călăret sunt amândoi
^ai pregătiti si dornici de război.
Nu-i roade frica, nu-i înmoaie somnul,
Dar biruinta vine de la Domnul.
(21,31)

*

Cel iscusit prevede (sau presimte)
Necazul. ^ai se trage la o parte.
Cel simplu însă trece mai departe
^ai suferă. Fiindcă n-are minte.

(22,3; 27,12)

*

Acestea trei sunt roadele smeririi
aⁱ-ale temerii de Cel Vesnic. Deci
Pe tabla mintii tale să le treci,
Să nu le dai uitării, ci-amintirii!
Repetă-le-n amurg, si dimineata,
aⁱ peste zi, când vii, când stai, când pleci -
Degustă-le în liniste dulceata.
Vor fi cu tine, poate, în veci de veci:
Sunt bogătia, slava si viata.
(22,4)

*

Înlătură-l pe batjocoritor!
Alungă-l! aⁱ-ai să vezi: N-or să mai fie
Zâzanie, conflicte, zavistie,
Nici defăimări, nici certuri, dusmănie.
Plecarea lui aduce moartea lor.
(22,10)

*

Să-ti intre bine-n minte si-n urechi:
Nu clătina cumva hotarul vechi!
Să nu clintesti străvechii bolovani,
Plini de licheni, de ierburi si de ani,
Care-au hotărnicit câmpii, păduri,
Fânete, si livezi, si arături,
Care despart si-mbină munti si văi -
Asa cum au dorit părintii tăi.
(22,28)

*

Nu osteni s-ajungi bogat. Nu-ti pune
Priceperea în avutii. Vrei oare
Să le privesti, năuc, cum prind să zboare
Ca vulturul? Căci bogătia are
Aripi. Nu e a ta. Doar ti se pare.
Planează, dispărând, ca prin minune -
O acvilă de vis, topită-n zare.
(23,4-5)

*

Să nu mănânci din pâinea celui care
Se uită cu ochi răi. Să nu poftesti
Bucatele-i, de-ar fi si-mpărătesti.
Chiar dacă te îmbie, sus si tare,
Zicându-ti: Bea, îmbucă ce doresti!,
În suflet poartă cugete haîne
aⁱ inima lui nu e pentru tine.
De-aceea, pe-ospătar si pe paharnic
Respinge-i. Gustă prânzul tău modest.

Altfel, curând vei vomita amarnic,
Te vei căi. ^ai praful s-a ales
Din graiul tău cu gentilete dres.
Ti-ai risipit cuvintele zadarnic.
(23,6-8)

*

Hotarul, întărit de ani si ani,
Al văduvei fereste-l. Să nu-ncalci,
Cu talpa grosolanilor bocanci,
Ogoarele orfanilor sârmani.
Degeaba-i crezi lipsiti de ajutor:
Nu tu, ci ei, în timp, vor câstiga,
Fiindcă au un Răscumpărător!
^ai El, de neînvins, nimicitor,
Va apăra obida, chinul lor
^ai va lupta cumplit în contra ta.
(23,10-11)

*

Nu te uita la vin, cum dă văpaie,
Îmbietor si rosu în pahar,
De parcă-ar fi mărgean, mărgăritar.
Nici cum se scurge, lin, în măruntaie.
Tu bei, petreci, în sunet fin de harpe,
Dar, după-o vreme, prea vicleanul vin
Ca vipera va-mprăstia venin,
Te va musca mortal, precum un sarpe.
O să te uiti după femei străine,
Cuvinte măiestrite vei rosti
^ai-ncet, încet aidoma vei fi
Aceluia ce crede că-i e bine,
Desi se află undeva, în larg,
^ai-a atipit, în vârful, pe un catarg,
În vuietul tangajelor marine.
(23,31-34)

*

Dacă esti slab în zi de strâmtorare
^ai dacă-ndurerarea își impune
Asupra-ti tirania zdrobitoare,
Înseamnă că e numai slăbiciune
Fiinta ta. Că nici o vlagă n-are.
(24,10)

*

Pe cei târâti la moarte izbăveste-i!
Se clatină, plângând si aiurând
^ai nu mai au în ei nici o putere.
Deci scapă-i pe cei dusi la junghiere,
Nu pretexta, si las, si miseleste,
Că n-ai stiut dusmanii ce-au de gând.
Oare Acel ce inimi cântăreste

ai sufletu-ti veghează n-a văzut
Cum sângele li s-a prelins în lut
Ca apa? În tenebre si tăcere?
Din mâna cui Cel Vesnic îl va cere?
El stie tot. Nu uită. Răsplăteste
Oricărui după fapta ce-a făcut.
(24,11-12)

*

Cel ce mănâncă miere în nestire
N-o duce bine până la sfârșit.
La fel cel ce se lasă coplesit
De laude-n exces si lingusire.
(24,13;25,16;25,27)

*

Să nu râzi când vrăjmasul stă să cadă.
De se va poticni, nu exulta!
Ca nu cumva Cel Vesnic să te vadă
ai, neplăcându-I ura ta neroadă,
Mânia să-si întoarcă, s-o repeadă
De la vrăjmasul tău, asupra ta.
(24,17-18)

*

Mărirea Celui Vesnic e s-ascundă.
În lucrurile-ascunse-i slava Sa.
A unui rege - în a cerceta
ai a scruta menirea lor profundă.
(25,2)

*

Te poti sfădi de multe ori în viață
Cu semenul potrivnic. Cauza ta
O poti sustine-oricât si apăra.
Dar taina altcuiva n-o da pe fată.
Căci cel care se află lângă tine
ai-aude ce rosteste glasul tău
O să-ti scornească-n preajmă nume rău
ai te va umple vesnic de rusine.
(25,9-10)

*

Ca merele de aur pe politi de argint,
Ce bucură si gândul si inima oricui,
Fiindcă le priveste mustind si strălucind,
Asa este cuvântul rostit la locul lui.
(25,11)

*

Mai rar, chiar foarte rar să pui piciorul

În casa unui prieten. Nu cumva
S-ajungă prea sătul de fata ta.
Cu mult mai bine e să-ti ducă dorul
Decât, văzând că iar vii, vrea, nu vrea,
Să-nceapă-a te urî si-a te sfida.
(25,17)

*

Dinte bolnav, picior sovăitor
E cel fără credință. Cel în care
Te-ai bizuit. ăi-n vreme de-ncercare
Nu doar nu-ti e de nici un ajutor,
Ci-ti face-amărăciunea si mai mare.
(25,19)

*

Dacă vrăjmasul tău este flămând,
Dă-i să mănânce. Dacă-i este sete,
Dă-i apă. Căci, astfel, cărbuni arzând
Vei răsturna în teasta-i peste plete.
ăi Cel Etern, din slavă si tărie,
Pentru ce faci își răsplăteste tie.
(25,21-22)

*

Izvor stricat si tulbure, un tău,
Un ochi de apă brusc înnămolit,
Al cărui sipot însusi s-a coclit,
Asa e omul drept, neprihănit,
Când sovăie în fata celui rău.
(25,26)

*

Cetate destrămată în ruine,
Cu zidul spart, donjonul prăbusit,
ăi peste care muschiu-a năpădit,
De poate să pătrundă orisicine,
Astfel e omul iute, repezit,
ăi neînstare-a fi stăpân pe sine.
(25,28)

*

E bine să tii minte ce îți spun:
Cum biciu-i pentru neamul cabalin
(La fel ca frâul, bun pentru asin),
ăi varga-i pentru-un spate de nebun.
(26,3)

*

Nebunului nu-i spune nebuneste
Ce te-ai gândit că merită să-i spui.

Ca nu cumva, vorbind cum el vorbeste,
Să pari si tu nebun, asemeni lui.
(26,4)

*

În timp ce-ti săvârsești călătoria
Prin viață, o să dai adesea piept
Cu cel nebun. Ci lasă modestia!
Răspunde-i, totuși, după nebunia-i;
Altfel, o să se creadă înțelept.
(26,5)

*

Dacă-ntâlnești un om ce socoteste
Că-i înțelept, să știi că-i un tembel.
Să nu te-ncrezi în mintea lui defel,
Fiindcă mai degrabă e nădejde
Pentru-un nebun, decât e pentru el.
(26,12)

*

Cum se sucește usa în tătână,
Când brizele o clatină haihui,
Așa și lenesu-n culcusul lui
Se-nvârte de pe-o rână pe-altă rână.
(26,14)

*

E-asemeni unui om care, proteste,
Apucă-un câine de urechi cel care
Se-amestecă într-o încăierare
Sau într-o ceartă care nu-l privește.
(26,17)

*

O limbă mincinoasă duscănește
Tot ce-i adevărat și fără vină.
Iar cea lingusitoare pregătește
Dezastru, prăbusire și ruină.
(26,28)

*

Tu nu te lăuda cu ce-o să fie
Ori mâine, ori poimâine. Cu ce faci
A doua zi. Mai bine-ar fi să taci,
Căci până mâine e o vesnicie.
Tu, om de lut, de unde poți să știi
Ce-duce-un ceas, o clipă sau o zi?
(27,1)

*

Nu face temeneli persoanei tale,
Ci pune strajă buzelor. ^ai nu
Îți ridică tu însuți osanale.
Un altul să te laude, nu tu!
(27,2)

*

Întărâtarea-i crudă. ^ai mânia
E aprigă. Dar cine va putea
Să-ndure, răbdător, pe seama sa,
Invidia lucrând, și gelozia?
(27,4)

*

Asa cum chipul siesi își răspunde
Privit în apă; cum, privind în sine-mi,
Mă văd și pretutindeni și niciunde,
La fel, oglinda inimii profunde
Răspunde oglindirii altei inimi.
(27,19)

*

^aeolul și Adâncul (Abaddon)
Sunt fără satiu. Deopotrivă este
Cu ele, cu stihiiile aceste,
^ai inima bicisnicului om.
(27,20)

*

Pe cel nebun, chiar dacă-ar fi să-l pui
În piuă, în grăunte, măcinându-l
Cu pisălogul, luni și ani de-a rândul,
Tot nu-l desparti de nebunia lui.
(27,22)

*

Acel ce nu se-ncrede-n Dumnezeu,
Omul nemernic și nelegiuit,
Aleargă, deși nu e urmărit.
S-a cuibărit în sinea-i duhul rău
(Acesta este tortionarul său).
Dar dreptul, fără grijă, neclintit,
Stă îndrăznet, precum un pui de leu.
(28,1)

*

Oamenii răi nimic nu înțeleg
Din ce e drept. Dar cei care îl căută
Pe Dumnezeu, pricep făptura toată.
Din ea, ce se cuvine li se-arată:

Doar omul cuvios e-un om întreg!
(28,5)

*

Cel care legea nu vrea să asculte
aⁱ îndrumării ei nu se supune
Confundă-nchinăciune si insultă,
Trăiește la-ntâmplare, în stricăciune.
De-ar spune rugi oricât de lungi si multe,
Chiar rugăciunea lui e urâciune.
(28,9)

*

Un om admonestat mereu, dar care
Rămas-a totusi tare de cerbice
Va fi zdrobit ca-ntr-o străfulgerare
aⁱ nu va mai putea să se ridice.
Căderea sa nu are vindecare.
(28,14;29,1)

*

Un ucigas, sperând că poate scapă
De sub povara sângelui vărsat,
O tine într-o goană pân' la groapă.
Să nu-l opresti cumva din alergat,
Ci lasă-l în cumplitele-i angoase.
Să nu-l oprească nimeni. Ci să-l lase!
(28,17)

*

Cel care muștră-un semen dobândește
În viitor mai multă multumire
aⁱ-i mult mai demn de cinste si mărire
Decât acela care-l lingusește.
(28,23)

*

E un nebun acela care-si pune
Nădejdea-n sine. aⁱ s-a bizuit
Pe inima sa doar. Ori e smintit,
Ori n-a avut prilej de sfaturi bune.
Doar cel călăuzit de-ntelepciune,
Acela va fi să fie mântuit.
(28,26)

*

Nu se îndreaptă numai cu povete
O slugă. Nici cu vorbă, cât de multă.
Desi pricepe, însă nu ascultă
aⁱ nici nu se îndeamnă să învete.
(29,19)

*

Teama de oameni duce la cădere.
E-o cursă. ^ai un calcul foarte prost.
Încrede-te-ntr-a Domnului putere
^ai vei trăi senin la adăpost.
(29,25)

*

Un om nedrept, lipsit de-ntelepciune
^ai de la care numai rău astepti,
Necum înfăptuiri sau vorbe bune,
E ocolit de oamenii-ntelepți.
^ai invers: Omul drept e urâciune
^ai-i detestat de oamenii nedrepti.
(29,27)

*

Trei lucruri îmi par mie minunate,
Ba poate patru chiar. ^ai nici nu sper
A le pătrunde straniul mister:
Cărarea, sus, a pajurei pe cer,
A sarpelui pe stâncile uscate,
A navei cârmuite de năier
Pe valurile mării legănate
^ai calea unui om care se-abate
La o femeie. Patru sunt de toate:
Doar patru urme care sunt cât pier.
(30,18-19)

*

Există-n lume patru animale,
Cele mai mici pe-ale făpturii trepte,
Minuscule, dar tare înțelepte.
Le-nfătisez, pe rând, uimirii tale.
Acordă-le constantă priveghere,
Căci, mici cum sunt, slăvesc pe Creator:
Furnicile, popor fără putere,
Ce-agonisesc, din vară, hrana lor;
Dihorii, tot neam slab, ce-si fac locasul
În stâncile înalte si înguste
Unde-si deschide muntele ogasul;
Apoi, nenumăratele lăcuste,
Care n-au rege, totusi ies în stoluri,
^ai dau năvală, cad în largi ocoluri,
^ai lasă-n urmă pulberi si tărână,
Plecând, armii, în tainica lor cale;
^aopârta, iar, pe care-o prinzi în mână,
Dar intră în palatele regale.
(30,24-28)

* * *

Puternic turn e Numele divin,
Spre care dreptii si-nteleptii vin.
Primeste-ne, sub ziduri, si pe noi,
Căutătorii vremii de apoi,
Pe noi, robiti celestelor comori,
Ai slovei fantomatici slujitori;
Primeste-ne, să ne adăpostim,
S-agonizăm, noi, bietii sopherim⁵,
Sub scutul Tău etern, Iah Elohim!
(18,10)

1 - Al treilea împărat al lui Israel (cca 971-931 î.H.). Lui i se atribuie capitolele 1-29 din Pilde. Capitolul 30 - lui Agur; iar 31 - lui Lemuel.

2 - Omul de pământ = ha' adham (ebr.)

3 - Tetragrama ebraică YHWH, transcrisă în greacă (potrivit scrierilor crestine vechi). "Cel ce există pentru (prin) Sine", "Cel Vesnic". Cf. Iesirea, 3,14: "Eu sunt Cel ce sunt". ^{ai}: "Cel ce este m-a trimis la voi". Iată cum Dumnezeu se desemnează El Însusi: 'Èhyèh 'Ashèr 'Èhyèh (ebr.); Égô éimi ho ôn (gr.); Ego sum qui sum (lat.) "Strict vorbind, Iahve este singurul nume al lui Dumnezeu."

(Dictionar biblic, Editura Cartea Crestină, Oradea, 1995, p. 359). Alte nume: El, Eloah, Elohim, El Elyon ("Dumnezeul Cel Prea Înalt"), Adonai ("Stăpânul"), El ^aadai ("Dumnezeul Atotputernic"), El Olam ("Dumnezeul Cel Vesnic"), Iehova Savaot ("Domnul Ostirilor"). Tetragrama apare, pentru întâia oară, în Facerea, 2,4. (Cf. Les Saintes Écritures, nota).

4 - Literal: ^aeolul (Locuinta mortilor) si Nimicirea (Abaddon) (ebr.) Pentru Abaddon, vezi si Iov, 26,6 (prima mentiune a termenului) sau Apocalipsa, 9,11.

5 - Scribi (ebr.)

Epilog

De-atîta timp, în lumea de himere,
În lumea iluzorie, si eu
Am rătăcit. Asemeni lui Orfeu,
Crezând în a cuvîntului putere.

Crezând si totusi nu. Căci, mai presus
De vorba noastră vană si firavă,
Resimt Cuvântul răstignit în slavă
^{ai}-mpurpurat pe crucea lui Iisus.

Încât, sătul de idoli si eroi
(Eroi când în prim-plan, când în eclipsă),
Pun jos condeiul laic. Scrieti voi!
Ne revedem după Apocalipsă.